

Вступ

Зараз уявити повсякденне життя кожної людини і розвиток господарської діяльності неможливо без мережі Інтернет. У цьому глобальному середовищі складаються, змінюються та припиняються безліч відносин, які мають свої об'єкти та особливий суб'єктний склад. Не викликає сумнівів специфіка відносин, які виникають у мережі Інтернет, як при доступі до неї, так і при використанні наданих мережею можливостей, які не дозволяють за принципом «аналогії» застосовувати для їх врегулювання правові норми, що століттями склалися для упорядкування існуючих суспільних відносин. Саме цим пояснюється актуальність фундаментальної теми досліджень «Правове регулювання відносин у мережі Інтернет» (РК УКРІНТЕІ № 0114U002467), у рамках якої написана ця монографія колективом авторів Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України.

Монографія містить окремі дослідження по актуальним напрямкам регулювання відносин у мережі Інтернет. При цьому розглядаються питання розвитку та регулювання інших сфер правовідносин, які удосконалюються саме завдяки технічним можливостям глобальної мережі. Ключового значення для пошкваллення діяльності суб'єктів господарювання в мережі Інтернет набувають договірні відносини, порядок вчинення електронних правочинів та електронний цифровий підпис. Після прийняття Європейським Парламентом та Радою Регламенту ЄС Про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку №910/2014 від 23 липня 2014 року, фактично електронні публічні послуги дозволяють вирішувати в режимі он-лайн такі питання повсякденного життя, як пошук роботи, освіта, заснування бізнесу, подорожі, придбання автомобілю, судове провадження за незначними позовами та інші приватні

й комерційні операції. Також не можна залишити поза увагою важливі для України питання визнання сертифікатів ключів електронного цифрового підпису, виданих в інших країнах.

Використання всесвітньої мережі сприяє бурхливому розвитку електронної комерції та електронізації банківських послуг. Як для України, так і для багатьох інших країн мережа Інтернет стала майданчиком для розгортання новітнього виду підприємництва – електронної комерції, особливості правового регулювання якої розглянуто у другому розділі цієї монографії.

І для суб'єктів господарювання, і для кінцевих споживачів мають значення особливості правового забезпечення використання інновацій банками при наданні послуг у глобальній мережі, оскільки це дає змогу удосконалювати банківські послуги на якісно новому рівні, у тому числі для обробки Big Data, заощаджуючи час і кошти, та знижуючи транзакційні витрати усіх суб'єктів таких відносин.

Разом із тим, стрімкий розвиток активності в мережі Інтернет вимагає ефективного правового регулювання не тільки приватних, але й публічно-правових аспектів діяльності в мережі. Наприклад, правовий режим інформації, розміщеної в глобальній мережі, а також особливості права на доступ до інформації, у тому числі публічної. Додаткового правового врегулювання потребують об'єкти прав інтелектуальної власності, не охоплені українським законодавством, але які фактично застосовуються під час своєї діяльності у всесвітній мережі суб'єктами господарювання.

Вагому роль у правовому регулюванні відносин у мережі Інтернет історично почали відігравати міжнародні саморегульвні організації, ініціювавши виконання функцій стандартизації, нагляду та контролю за дотриманням технічного регулювання у цій сфері. Тому для України особливої актуальності набувають електронне урядування та електронний суд як засоби модернізації надання адміністративних послуг, що здатні зробити органи державної влади більш відкритими до суспільства та забезпечити можливість для проведення громадського контролю.

Таким чином, у процесі формування національної законодавчої бази саме системний підхід до визначення стану і напрямів удосконалення правового регулювання відносин у глобальній мережі – від науково-теоретичного їх осмислення, враховуючи тенденції сьогодення, до аналізу можливих перс-

пектив застосування правових механізмів при вирішенні конкретних питань розвитку відносин у мережі Інтернет запропоновано авторами монографії покласти для їх належного правового регулювання.

**В. о. директора
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України,
кандидат юридичних наук, доцент**

С. В. Глібко

**Керівник фундаментальної теми
«Правове регулювання відносин у мережі Інтернет»,
завідувач відділу правового забезпечення
функціонування національної
інноваційної системи Інституту,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник**

К. В. Єфремова

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

**ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН
У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ**

Монографія

За редакцією
С. В. Глібка, К. В. Єфремової

Харків
«Право»
2016

*Рекомендовано до друку вченою радою
Науково-дослідного інституту правового забезпечення
інноваційного розвитку Національної академії правових наук України
(протокол № 10 від 17.11.2016 р.)*

Рецензенти:

С. М. Прилипко, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, професор кафедри трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

В. Л. Яроцький, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувач кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Колектив авторів:

Д. І. Адамюк – підрозд. 2.3 розд. II; *Ю. Є. Атаманова* – підрозд. 3.1 розд. III; *Д. В. Бойко* – підрозд. 2.2 розд. II; *О. В. Бринцев* – підрозд. 4.3 розд. IV; *А. П. Гетьман* – підрозд. 1.1 розд. I (у співавт. із К. В. Єфремовою); *С. В. Глібка* – вступ (у співавт. із К. В. Єфремовою), підрозд. 2.5 розд. II; *О. А. Гончаренко* – підрозд. 3.5 розд. III; *О. М. Давидюк* – підрозд. 3.3 розд. III; *К. В. Єфремова* – вступ (у співавт. із С. В. Глібком), підрозд. 1.1 розд. I (у співавт. із А. П. Гетьманом); підрозділи 1.2, 1.3 розд. I; *Ю. М. Жорнокуй* – підрозд. 3.4 розд. III; *К. Ю. Іванова* – підрозд. 2.4 розд. II; *В. С. Мілаш* – підрозд. 2.1 розд. II; *О. О. Осадько* – підрозд. 3.2 розд. III; *І. Є. Погребняк* – підрозд. 4.2 розд. IV; *І. А. Спасибо* – підрозд. 4.1 розд. IV; *А. В. Стріжкова* – підрозд. 4.4 розд. IV

Правове регулювання відносин у мережі Інтернет : монографія / П68 [А. П. Гетьман, Ю. Є. Атаманова, В. С. Мілаш та ін.] ; за ред. С. В. Глібка, К. В. Єфремової. – Харків : Право, 2016. – 360 с.

ISBN 978-966-937-090-7

Монографію присвячено дослідженню положень чинного законодавства України і права ЄС, що регулюють суспільні відносини, які виникають при організації і користуванні мережею Інтернет, виявлено особливості здійснення правочинів і правового статусу суб'єктів таких відносин, а також співвідношення приватних і публічних інтересів у них з метою визначення оптимальних правових механізмів забезпечення та захисту.

Монографія розрахована на науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів юридичних вищих навчальних закладів, спеціалістів у сфері інформаційних технологій, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами розвитку відносин у мережі Інтернет.

УДК 346.7:004.77
ББК 67.9(4УКР)303+65.2/4

© Гетьман А. П., Атаманова Ю. Є., Мілаш В. С.
та ін., 2016

ISBN 978-966-937-090-7

© Оформлення. Видавництво «Право», 2016

Зміст

Вступ	5
-------------	---

I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ВІДНОСИН У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1.1. Правова природа Інтернет-правовідносин	8
1.2. Суб'єктний склад відносин у мережі Інтернет	22
1.3. Об'єкти Інтернет-правовідносин.....	36

II. ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

2.1. Правові аспекти виникнення та реалізації договірних відносин у мережі Інтернет	52
2.2. Правове регулювання електронного цифрового підпису в Україні: стан і перспективи	91
2.3. Правові засади регулювання електронної комерції в Європейському Союзі	112
2.4. Електронна комерція в Україні	134
2.5. Правове забезпечення використання інновацій банками при наданні послуг в мережі Інтернет	155

III. ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

3.1. Охорона авторських та суміжних прав від порушень у мережі Інтернет: реалії та тенденції в Україні	166
3.2. Право на доступ до інформації у мережі Інтернет	194
3.3. Доступ до публічної інформації у формі відкритих даних через мережу Інтернет	205
3.4. Правовий режим інформації, розміщеної на веб-сторінці акціонерного товариства та відповідальність за її недостовірність	231
3.5. Права дітей в Інтернеті.....	253

**IV. РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН
В ІНТЕРНЕТ: ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ**

4.1. Історія виникнення мережі Інтернет.....	264
4.2. Етимологія та суть понять «електронний уряд» та «електронне управління».....	277
4.3. Електронний суд – сучасний стан та шляхи вдосконалення	296
4.4. Саморегулювання у мережі Інтернет на прикладі віртуальних організацій Grid	326